

ČESKÝ INSTITUT PRO AKREDITACI, o.p.s.

Opletalova 41, 110 00 Praha 1 – Nové Město

METODICKÉ POKYNY PRO AKREDITACI

Národního akreditačního orgánu České republiky

MPA 40 - 02 - 06

Akreditace ověřovatelů emisí skleníkových plynů

Tyto metodické pokyny (dále jen MPA) obsahují některá vysvětlení, interpretace a specifické požadavky, které souvisejí s akreditací certifikačních orgánů certifikujících výrobky pro činnost ověřovatelů emisí skleníkových plynů podle ČSN EN 45011, jejího výkladu v MPA 40-01-..., v platném znění a dokumentu EA 6/03.

Tyto MPA nesmí být dále rozšiřovány.

říjen 2006

OBSAH

1	Úvod.....	1
2	Související dokumenty:.....	2
3	Termíny a definice	2
4	Akreditace ověřovatelů emisí skleníkových plynů	2
4.1	Specifické požadavky na způsobilost ověřovatelů emisí skleníkových plynů.....	2
4.2	Dokumentace systémů jakosti.....	3
4.3	Plánování ověřování.....	3
4.4	Aplikace zásad monitorování a vykazování.....	5
4.5	Záznamy z ověřování	5
4.6	Technické přezkoumání	5
4.7	Zabezpečení dokumentů.....	6
4.8	Interní audit a přezkoumání vedením.....	6
4.9	Ke kapitole. 4.2 písm. e), ČSN EN 45011 (nestranný výbor).....	6
4.10	Potenciální sdružení a společné podniky	6
4.11	Mezinárodní ověření EU ETS	7
5	Dohled nad činností ověřovatelů skleníkových plynů akreditovaných ČIA.....	7
6	Závěrečná ustanovení.....	7

1 Úvod

Tyto MPA 40-02-06 rozšiřují oblast aplikace ČSN EN 45011 a jejího výkladu v MPA 40-01-... o požadavky na akreditaci certifikačních orgánů certifikujících výrobky pro činnost ověřovatele emisí skleníkových plynů (dále ověřovatelé GHG) podle zákona č. 695/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, v rámci programu EU pro obchodování s emisemi (EU ETS) v České republice.

Tento materiál byl vypracován na základě zkušeností akreditačního orgánu UKAS při akreditaci ověřovatelů GHG, přičemž byl použit dokument „UKAS CIS 5 - ANNEX 3 Requirements for the Verification of Greenhouse Gas (GHG) Emissions“.

Poznámka 1: Obecně se certifikační orgány, které jsou akreditované podle ČSN EN 45011 nazývají certifikační orgán pro certifikaci výrobků. S ohledem na terminologii, která je používána v EU ETS se bude v tomto dokumentu používat název ověřovací orgán nebo zkráceně „ověřovatel“.

Poznámka 2: Ověřovací orgán provádějící ověřování dat a je definován jako „ověřovatel emisí skleníkových plynů“, resp. „ověřovatel“. Termínem „vedoucí auditor GHG“ se v České republice rozumí osoba, která vede ověřovací tým při provádění úkolu ověřování dat v oblasti skleníkových plynů.

2 Související dokumenty:

- Směrnice EU 2003/87/ES o systému pro obchodování s emisemi;
- Metodické pokyny pro zjišťování a vykazování emisí - Rozhodnutí Komise 2004/156/ES z 29. 1. 2004;
- Zákon č. 695/2004 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů;
- Vyhláška č. 696/2004 Sb., kterou se stanoví postup zjišťování, vykazování a ověřování množství emisí skleníkových plynů ve znění pozdějších předpisů;
- ČSN ISO 14064-3 Skleníkové plyny: Specifikace s návodem pro validaci a ověření výroků o skleníkových plynech;
- Pokyny EA pro uznávání ověřovacích orgánů podle Směrnice EU o systému pro obchodování s emisemi (EA-6/03).

3 Termíny a definice

Pro účely těchto MPA platí příslušné termíny a definice obsažené v souvisejících dokumentech.

4 Akreditace ověřovatelů emisí skleníkových plynů

4.1 Specifické požadavky na způsobilost ověřovatelů emisí skleníkových plynů

Kapitola 5 ČSN EN 45011 vyžaduje, aby pracovníci ověřovacího orgánu byli způsobilí pro funkce, které provádějí. Ověřování emisí skleníkových plynů je týmový proces. Proto je kolektivní způsobilost týmu hlavním bodem akreditačního posuzování, a to v mnohem větší míře než posouzení pouhé individuální způsobilosti vedoucího auditora GHG a technického přezkoumavatele. Tým rovněž zahrnuje různé manažery, kteří řídí ověřovací zdroje, neboť je známo, že způsobilost u jakékoliv práce prováděné jednotlivými ověřovateli je ovlivněna zdroji, které jsou jim k dispozici.

Posuzování způsobilosti požadované pro ověřovatele GHG zahrnuje posouzení schopností:

- řešit problémy vznikající z činností klienta (provozovatele) a managementu dat (včetně nedostatečného pochopení, připravenosti k posouzení, organizační složitosti a z ní vyplývajících chyb);
- pracovat ve spolupráci s klientem v procesech ověřování, tj.mít:
  - o schopnost efektivní komunikace,
  - o diagnostické schopnosti, zejména ve vztahu k systémům informačních technologií (IT),
  - o spolehlivost, trpělivost a vytrvalost,
  - o schopnost prosazovat zlepšení;
- zajistit dostupnost zdrojů požadovaných pro předložení programu ověřovacích prací v rámci příslušného ročního termínu při současném zabránění rizikům chyb, které by mohly vzniknout z pracovního přetížení v kritických obdobích ověřování.

Existuje několik aspektů, které přispívají ke vzniku potenciálních chyb při ověřování:

- špatné plánování ověření;
- nevhodný výběr týmu nebo rozdělení zdrojů;
- neodpovídající výcvik;
- neodpovídající zkušenosti (např. znalost procesu, měření nebo analytická znalost IT);

- neschopnost spolupracovat s klientem;
- neschopnost vést odpovídající záznamy;
- nedostatky v technickém přezkoumání záznamů z ověřovacího procesu.

Všechny tyto aspekty se vztahují k týmové způsobilosti v souvislosti s vlastním systémem jakosti daného ověřovacího orgánu.

Požadavky na způsobilost vedoucího auditora GHG a auditora GHG jsou uvedeny v EA 6/03.

Ověřovací orgány musí ČIA předložit jména svých vedoucích auditorů GHG, auditorů GHG a specialistů/expertů s prokázáním, jak splňují způsobilost, spolu s příslušným odůvodněním a životopisem.

4.2 Dokumentace systémů jakosti

Při navrhování svých systémů dokumentace se ověřovacími orgány doporučuje, aby přijaly takový formát, který se relativně snadno upravuje. Obdobně jako v jiných typech akreditací, i zde má ověřovací orgán použití vývojových diagramů, kontrolních seznamů a grafického znázornění. Ověřovací orgány jsou rovněž upozorňovány na to, že je třeba zajistit zachování vnitřní konzistence v rámci jejich systémové dokumentace.

4.3 Plánování ověřování

Plánování ověřování úzce souvisí s managementem ověřovacích činností ověřovacího orgánu, jakož i s managementem ověřování u jednotlivých klientů. Tato činnost zahrnuje management zdrojů a prevenci chyb kvůli předvídatelným okolnostem, jako jsou například podmínky v rámci pracovního přetížení.

Plánování ověřování se stává důležitějším faktorem, neboť velikost klientské základny ověřovacího orgánu stále roste. Tento proces zahrnuje plánování jednotlivých ověřování i management ověřovací činnosti.

Většina klientů odkázaná na vlastní zdroje má zájem oddalovat ověřování až do nejzazšího možného okamžiku na konci prvního čtvrtletí následujícího roku. To by vyvolalo zcela neakceptovatelnou zátěž na jakýkoliv ověřovací orgán. Je proto ve finančním zájmu ověřovacího orgánu, aby si rozložil svou práci v co největší možné míře po celý rok. Maximální teoretické kapacity by mohlo být dosaženo pouze provedením všech auditorských prací za použití zásad monitorování a vykazování na místě u co největšího objemu dat před zahájením nového roku. Rovněž je třeba mít na paměti, že na konci výkazového roku mohou mít vedoucí auditori GHG povinnost provádět ještě další ověřovací práce (například v souvislosti s ověřeními programu EMAS).

Ověřovací orgány mohou rozdělit ověřovací práce do více (dvou nebo třech) úseků:

- audit a strategické přezkoumání monitorovacího plánu ;
- počáteční ověření dat v třetím/čtvrtém čtvrtletí;
- konečné ověření dat, vypracování zprávy o skleníkových plynech a provedení technického přezkoumání.

Rozdělení ověřovacích prací je nejpříjemnějším přístupem, který mohou ověřovací orgány přijmout, pokud mají být schopny dohodnout tyto aspekty se svými klienty, neboť by to mělo napomoci při plánování a snížení tlaků plynoucích z pracovního vytížení. Ověřovací rizika se soustřeďují na jakékoliv prvky, které mohou vést ke zpoždění plánu ověřovacích prací ke konci roku.

Rozložení ověřovací činnosti má další přednosti, a to že:

- zvyšuje odstupňování vlivu jakýchkoliv změn provedených regulátorem u pravidel, povolení a monitorovacího plánu;
- alternativně poskytuje příležitost k nápravě problémů vytvořených chybami v povolení, chybami v monitorovacím plánu, neplněním zásad monitorování a vykazování a jinými chybami.

Poznámka: V těchto pokynech ČIA se termín „regulátor“ používá pro příslušného regulátora a/nebo příslušnou autoritu tzn. Ministerstvo životního prostředí.

Je zřejmé že plánování ověřování není oblastí, pro kterou by bylo možno stanovit jednoznačný postup. Nicméně neúspěšnost při zvládnutí tohoto úkolu by byla jedním z důkazů nezpůsobilosti ověřovacího orgánu při jeho posouzení v rámci akreditace ČIA.

4.3.1 Využití auditorů GHG pro kontrolní návštěvy na místě

Ověřovací orgány musí usilovat o zajištění praxe a výcviku svých auditorů GHG. Pro urychlení jejich výcviku na pozici vedoucího auditora GHG mohou ověřovací orgány zapojit auditory GHG do posuzování. Tito auditori GHG, však musí pracovat pod dozorem vedoucího auditora GHG. V takových situacích musí ověřovací orgán prokázat ČIA, že práce těchto auditorů je přezkoumávána a schvalována vedoucím auditorem GHG.

4.3.2 Změna ověřovacího orgánu

Rizika spočívající v přebírání ověřovací role od jiného ověřovacího orgánu se obvykle soustřeďují na soulad monitorování a vykazování a dohodu (nebo nedohodu), zejména ohledně vykazování a realizace úprav a navrhovaných zlepšení. Ověřovací orgány přebírající ověřovací práce od jiného akreditovaného ověřovacího orgánu musí zajistit kontinuitu monitorování a vykazování v příslušných smluvních dokumentech.

4.3.3 Audit zaměřený na zajištění souladu v oblasti monitorování a vykazování

(I) Chyby v povoleních a monitorovacích plánech

Tyto chyby by mohly vzniknout z chyb v předkládaných materiálech vyhotovených provozovatelem a předložených regulátorovi nebo by mohly vyplývat z nedorozumění. Ověřovací orgán může sehrát určitou roli při řešení těchto chyb jejich nahlášením klientovi. (Nicméně provozovatel je odpovědný za nahlášení chyb a řešení chyb vůči regulátorovi.)

Očekává se, že takové problémy budou vyřešeny v prvním roce. Pokud by tyto problémy přetrvávaly do druhého roku, měl by ověřovací orgán zaujmout silnější postoj ohledně shody daného provozu se zásadami monitorování a vykazování.

(II) Zlepšení

Ověřovací orgány mají požadovat po provozovateli aby provedl rozlišení mezi těmi zlepšeními, která jsou podstatná pro shodu s monitorovacím plánem, a těmi, která představují pouze doporučení k obecnému zlepšení. Ověřovací orgány by měly dosáhnout dohody se svými klienty týkající se zlepšení a vytvořit odpovídající a dohodnuté programy nebo seznamy oblastí zlepšení. V případech, kdy dojde k problémům při dosahování dohody, by měl ověřovací orgán prověřit situaci z hlediska zásad monitorování a vykazování.

Ověřovací orgán musí mít postupy pro řešení zlepšení, ať již ve formě zpráv o zlepšení nebo zpráv o neshodách.

(III) Reprezentativní odběr vzorků

Ověřovací orgány mají nabádat své klienty k definici požadavků na „reprezentativní odběr vzorků“ spolu se svým regulátorem (je-li to žádoucí a pokud to může být zdůvodněno) a aby dosáhly vhodného kompromisu v souvislosti s efektivností nákladů. To musí být potvrzeno písemně, mělo by se to stát součástí metodiky pro vzorky paliva nebo dat (viz oddíl 4.4).

(IV) Vyřizování změn pravidel atd. – pololetní změny

V případech, kdy během roku dojde ke změnám pravidel, povolení nebo monitorovacích plánů, měli by ověřovatelé zajistit, že dojde k pochopení všech důsledků změn a že bude možno získat potřebná data. Ověřovací orgány mají zajistit, že všechny možnosti pro takové změny jsou zahrnuty v jejich ujednáních s jejich klienty.

4.4 Aplikace zásad monitorování a vykazování

Ověřovací orgány musí vzít v úvahu zásady monitorování a vykazování v oblasti „transparentnosti“, „úplnosti“ a „konzistence“ pokrývají všechny aspekty klientských dat. Pro přesnost se použití zdůvodněného a dohodnutého odběru vzorků přijímá jako podstatný prvek za účelem snížení prací při posuzování chyb a věcného obsahu na prakticky proveditelné objemy. Nicméně odběr vzorků je v pořádku jen tehdy, jsou-li příslušné datové množiny předtím posouzeny jako transparentní, úplné a konzistentní (viz oddíl 4.3.3.III).

Ověřovací orgán by se neměl spoléhat, že prokáže „úplnost“ ověření jen výběrem vzorků.

V ověřovacích fázích strategického přezkoumání a posouzení rizik se doporučuje, aby ověřovatel zdokumentoval posouzení emisních dat pro výše uvedené aspekty.

4.5 Záznamy z ověřování

Záznamy z ověřování musí být vedeny tak, aby umožnily zpětnou dohledatelnost každého případu ověření. Každý ověřovací orgán by měl přijmout takovou praxi, která:

- minimalizuje problémy při nakládání s dokumenty;
- poskytuje vysoce funkční referenční systém pro zajištění rychlého obnovení příslušných pracovních materiálů;
- šetří cenný čas při prohledávání dokumentů.

Je evidentní, že nejvýznamnějším odběratelem záznamů z procesů ověřování je technický přezkoumavatel. Důležité nástroje auditu, jako jsou záznamy z problémových oblastí a pracovní knihy, musí být určeny nejen k podpoře vedoucího auditora GHG, nýbrž též k podpoře procesu technického přezkoumání.

4.6 Technické přezkoumání

Kapitola 12.1 v ČSN EN 45011 vyžaduje, aby se technický přezkoumavatel rozhodoval na základě všech významných informací. Aby se riziko špatné interpretace výsledků ověřování snížilo na minimum, je třeba, aby - kromě běžného přezkoumání technický přezkoumavatel přezkoumal i návrh oznámení o ověření z hlediska odběratele (regulátora).

Proces technického přezkoumání obsahuje tři různé typy funkcí:

- korekční funkce (za účelem opravy jednoduchých chyb, chyb v číslech, písarských chyb a opomenutí);

- funkce vzájemného posouzení (peer review) (za účelem hledání technických chyb v souvislosti s opomenutím a projednání dosaženého stanoviska, což požaduje srovnatelnou technickou odbornost, jako je odbornost vedoucího auditora GHG, který napsal návrh o ověření a zprávu o skleníkových plynech); a
- funkce přezkoumání řídicí odpovědnosti.

Z těchto tří funkcí je technicky nejnáročnější funkce vzájemného posouzení (peer review). Z tohoto důvodu ČIA požaduje, aby technická přezkoumání byla prováděna osobami s kvalifikací vedoucího auditora GHG, který stále aktivně působí v ověřování.

Problémy, které by mohly, způsobovat chyby při ověřování ve fázi technického přezkoumání, mohou být důsledkem toho, že:

- všechny tři funkce musely být zkombinovány u jednoho přezkoumavatele;
- vzhledem k termínu pro předložení, bylo nutno přezkoumání provést v době hlavního pracovního vytížení.

Takové situace jsou vždy spojené s výskytem rizika chyby lidského faktoru v kritickém kontrolním bodě ověřovacího procesu. Tyto záležitosti je možno eliminovat nebo alespoň minimalizovat zjednodušením prací díky větší pozornosti věnované počátečním fázím plánování, pozornosti pro detail s ohledem na ověřovací dokumentaci.

Ověřovací orgány musí vytvořit takové postupy, aby nástroje pro technické přezkoumání napomohly při dokumentaci procesu přezkoumání.

4.7 Zabezpečení dokumentů

Zabezpečení dokumentů z hlediska důvěrnosti jak je uvedeno v kapitole 4.10 normy ČSN EN 45011, musí být zajištěno - v souladu s požadavky programu EU ETS - minimálně po dobu deseti let.

4.8 Interní audit a přezkoumání vedením

Ověřovací orgány si musí být vědomy toho, že jejich akreditace (vzhledem k ČSN EN 45011) zahrnuje rovněž plnění požadavků kapitoly 4.7 této normy pro interní audit a přezkoumání vedením.

U přezkoumání vedením musí být ověřovací orgán schopen prokázat finanční aspekt své ověřovací práce. Jedním z výkonových indikátorů, který je možno použít pro prokázání finančního aspektu, je hodnota ověřených emisí CO₂, která se může pohybovat v řádu několika milionů Kč/eur za ověřovací den, který stráví ověřovací tým ověřováním dat.

Významnou částí přezkoumání vedením je rovněž posouzení přiměřenosti rozsahu pokrytí odpovědnosti, viz článek 4.2 e) normy ČSN EN 45011. Ověřovací orgány musí vzít v úvahu podnikatelská rizika související s ověřováním emisních dat. Ověřovací orgány musí v rámci posuzování prokázat, že mají uzavřeno odpovídající pojištění profesní odpovědnosti (vedle dalších pojištění, jež se týkají provádění kontrolních návštěv na místě).

4.9 Ke kapitole 4.2 písm. e), ČSN EN 45011 (nestranný výbor)

Tento výbor si má být plně vědom všech povinností ověřovacího orgánu, a to zejména vůči široké veřejnosti a politikům, pro které má úspěch tohoto programu značný význam.

4.10 Potenciální sdružení a společné podniky

Ověřovací orgány musí zajistit splnění požadavků kapitoly 4.4 normy ČSN EN 45011.

4.11 Mezinárodní ověření EU ETS

Pokud by ověřovací orgány akreditované u ČIA pro ověřování emisí skleníkových plynů v rámci EU ETS měly zájem působit i v jiných členských státech EU, mohou tak činit pouze se souhlasem příslušného orgánu v daném členském státě, neboť se na tuto situaci dosud nevztahují žádné mezinárodní dohody.

5 Dohled nad činností ověřovatelů skleníkových plynů akreditovaných ČIA

Ověřovatel musí neprodleně uvědomit akreditační orgán o všech změnách, které mají vliv na akreditaci nebo její rozsah.

Dohled provádí ČIA na základě smlouvy o kontrolní činnosti uzavírané s ověřovatelem v návaznosti na vydání osvědčení o akreditaci.

Dohledem, který je prováděn po celou dobu platnosti osvědčení o akreditaci (viz MPA 00-01-...) musí být zajištěno, že ověřovatel i nadále vyhovuje požadavkům na akreditaci. Dohled může zahrnovat prověření plnění stanovených požadavků, sledování činnosti ověřovatele formou witness auditu, přezkoumání oznámení o ověření a/nebo přezkoumání zpráv z ověřování. Rozsah dohledu je úměrný rozsahu činnosti prováděné ověřovatelem.

Pokud akreditovaný ověřovatel neprovedl od vydání osvědčení o akreditaci žádné ověření výkazu emisí skleníkových plynů, musí o tom - minimálně 6 měsíců před ukončením platnosti osvědčení - uvědomit akreditační orgán. Následné posouzení v rámci opakované akreditace pak probíhá formou kompletního posouzení jako při počáteční akreditaci. V případě, že akreditovaný ověřovatel neprovedl od vydání osvědčení o akreditaci žádné ověření výkazu skleníkových plynů pouze v některém z oborů podle přílohy F k EA 6/03, musí v těchto oborech proběhnout pohovory s pracovníky.

6 Závěrečná ustanovení

Tyto MPA nabývají účinnosti dnem 1.11.2006.

Ing. Jiří Růžička, MBA

ředitel

Českého institutu pro akreditaci, o.p.s.